

Granturile, răspuns al Uniunii Europene în lupta cu pandemia de COVID-19

Prof. univ. dr. Dorel MATEȘ^a, drd. ec. Daniel DRĂGUȚ^b, conf. univ. dr. Aura DOMIL^c,
lect. univ. dr. Marian SOCOLIUC^d, drd. ec. Sorina Ancuța PUȘCAȘ^e

^{a, c} Universitatea de Vest din Timișoara

^b Arad

^d Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

^e Alba Iulia

Abstract

The COVID-19 pandemic is affecting the entire world as well as every single citizen. The health crisis started at the beginning of 2020 and up until now no improvements can be predicted. The health crisis has led to the development of an economic crisis. Since the two are closely related and there is no cure for the health crises yet, we can only expect that the economic crises will extend and that it will continue to produce effects long after the health crises would have ended. Mankind has not faced such a health crisis for more than a century and the economic conditions back then were totally different from the present ones, therefore we cannot say that we have an answer for the current economic crisis. European leaders have reached the conclusion that the best weapon in fighting against the current economic crisis is the liquidity infusion to the economy by means of grants and loans given by the European Commission to all EU Member States.

Key terms: grant, loan, European Commission, pandemic, health crisis, economic crisis

Termeni-cheie: grant, împrumut, Comisia Europeană, pandemie, criză sanitară, criză economică

Clasificare JEL: H81, H12, G23

To cite this article: Dorel Mateș, Daniel Drăguț, Aura Domil, Marian Socoliuc, Sorina Ancuța Pușcaș, *Granturile, răspuns al Uniunii Europene în lupta cu pandemia de COVID-19*, *CECCAR Business Review*, N° 10/2020, pp. 46-51, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.10.06>

➔ Introducere

Criza sanitară provocată de pandemia de COVID-19 a determinat apariția unei crize economice. Întrucât cele două sunt strâns legate și nu s-a găsit niciun remediu pentru criza sanitară, nu ne putem aștepta decât ca criza economică să fie extinsă și ca efectele sale să continue mult timp după sfârșitul celei dintâi. Omenirea nu s-a mai confruntat cu o astfel de criză sanitară de mai mult de un secol, iar condițiile economice de atunci erau total diferite de cele actuale, prin urmare nu putem spune că avem o soluție pentru criza economică ce se produce. Liderii europeni au ajuns la concluzia că cea mai bună armă în lupta împotriva acesteia este infuzia de lichidități în economie prin intermediul subvențiilor și al împrumuturilor acordate de Comisia Europeană tuturor statelor membre ale Uniunii Europene.

➔ Formele de asistență financiară acordată de Comisia Europeană

Economia modernă este mult schimbată față de primele tranzacții economice, care presupuneau trocul la început, iar mai apoi plata bunurilor cu bani. Din diversitatea instrumentelor financiare, Uniunea Europeană folosește cu precădere următoarele tipuri de finanțări (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/types-funding_ro):

- granturi;
- împrumuturi, garanții și participare la capital;
- subvenții;
- premii;
- contracte de achiziții publice.

Granturile îmbracă forma unor sume primite cu titlu gratuit, dar cu obligația îndeplinirii unor obiective specifice. Aceste sume sunt acordate de anumiți finanțatori, în general state sau instituții internaționale care au interese strategice, de obicei de interes public, iar pentru atingerea obiectivelor lor generale au nevoie de anumite organizații juridice sau chiar de persoane fizice. Cele mai multe entități finanțate sunt ONG-uri, dar pot fi și instituții publice sau firme private, care prin îndeplinirea obiectivelor stabilite odată cu primirea finanțării nerambursabile duc la atingerea obiectivelor generale stabilite de finanțatori.

Împrumuturile, deși nu par a fi un ajutor, sunt o formă de susținere a organizațiilor dacă au condiții speciale de acordare, de obicei, o dobândă subvenționată sau oferirea de garanții în vederea înlesnirii contractării de împrumuturi de la alte instituții financiare. Uneori, UE finanțează un proiect, deținând părți din acesta, iar un bun exemplu este cel de susținere a institutului de cercetare CureVac din Germania în vederea dezvoltării unui vaccin împotriva COVID-19, Uniunea finanțând institutul cu 80 de milioane de euro în schimbul accesului în exclusivitate la vaccin, dacă acesta este descoperit și pus în circulație.

De cele mai multe ori, termenii *grant* și *subvenție* sunt folosiți în același context, însă, așa cum arată Heibutzki (2018), acestea sunt două tipuri de fonduri diferite. Dacă granturile sunt fonduri nerambursabile, subvențiile îmbracă forma unor beneficii precum reducerea sau scutirea de la plată a unor obligații fiscale ori plăți directe pentru stimularea beneficiarilor. O altă caracteristică a subvențiilor este aceea că sunt gestionate direct de către statele care le oferă, prin intermediul politicilor guvernamentale. Un exemplu concludent este acordarea de subvenții pentru stimularea angajării persoanelor aparținând unor categorii dezavantajate sau cu acces mai dificil pe piața muncii. Aceste subvenții sunt oferite prin intermediul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă și vin la pachet cu îndeplinirea unor condiții specifice, cum ar fi păstrarea angajaților minimum 18 luni în cadrul firmei.

Uniunea Europeană este un organism complex, ce are mai multe roluri, punând accent și pe promovarea excelenței. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, UE, prin intermediul Parlamentului European, acordă premii pentru recunoașterea excelenței în patru domenii:

- drepturile omului;
- cinematografie;
- proiecte pentru tineret;
- cetățenie.

Scopul acordării acestor premii este de a promova acele persoane sau organizații care au o activitate intensă în a schimba lumea în bine, fără a urmări interesele proprii, și de a stimula și alte persoane să le urmeze exemplul.

Ca orice organizație, pentru a funcționa, UE are nevoie de resurse, atât financiare, asigurate prin intermediul bugetului Uniunii Europene, cât și materiale, asigurate prin contractele de achiziție publică. Contractarea bunurilor, lucrărilor sau serviciilor nu se realizează discreționar, ci procedural, prin procedura de ofertare. Contractele de achiziție publică nu sunt considerate finanțări europene, însă reprezintă o ieșire de resurse financiare în cadrul bugetului Uniunii Europene.

➤ Particularitățile instrumentului Next Generation EU în lupta Uniunii Europene cu criza economică determinată de COVID-19

Era digitală a făcut ca tehnologiile să cunoască o amplă dezvoltare, iar societatea a trebuit să se adapteze la acest ritm alert, de aceea putem spune că ce era ieri nou azi poate fi considerat învechit. În același context, până de curând se știa că bugetul Uniunii Europene era format în mare parte din contribuțiile statelor membre (Browne *et al.*, 2016), însă odată cu apariția crizei economice determinate de pandemia de COVID-19, Comisia Europeană a propus suplimentarea bugetului UE prin finanțări de pe piețele financiare în perioada 2021-2024. Acest lucru presupune contractarea de împrumuturi de către Uniunea Europeană pentru finanțarea statelor membre. Cum beneficiarii împrumuturilor sunt, în final, statele membre ale UE, și rambursarea lor va cădea tot în sarcina acestora, prin contribuția fiecărei țări la bugetul UE.

În vederea realizării acestui obiectiv, la nivelul Consiliului Europei s-a hotărât înființarea instrumentului Next Generation EU (NGEU), care va avea o valoare de 750 de miliarde de euro și va fi pus în aplicare prin intermediul a trei piloni:

- sprijinirea redresării statelor membre;
- relansarea economiei și sprijinirea investițiilor private;
- valorificarea învățămintelor desprinse din criză.

La 26 mai 2020, Comisia a propus planul de redresare economică a Uniunii Europene, stabilind următoarele direcții și alocări financiare:

- miliarde euro -

Nr. crt.	Direcții	Alocări financiare
1.	Mecanismul de redresare și reziliență	560,00
2.	Asistența în materie de redresare pentru coeziune și teritoriile europene (REACT-UE)	50,00
3.	Programe consolidate de dezvoltare rurală	15,00
4.	Mecanismul consolidat pentru o tranziție justă	30,00
5.	Programul InvestEU consolidat	15,30
6.	Consolidarea rezervei rescEU	2,00
7.	Orizont Europa	13,50
8.	Instrument de sprijin pentru solvabilitate	26,00
9.	Mecanismul de investiții strategice	15,00
10.	Noul program în domeniul sănătății	7,70
11.	Instrumentul de vecinătate și cooperare	10,50
12.	Ajutor umanitar	5,00

Sursa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:442:FIN>

Însă, în urma negocierilor intense ale liderilor statelor europene, s-a ajuns la un acord (Special meeting of the European Council (17, 18, 19, 20 and 21 July 2020) – Conclusions) în care s-a păstrat atât instrumentul de redresare NGEU, cât și valoarea de 750 de miliarde de euro a acestuia, dar s-au schimbat direcțiile de acțiune și valoarea lor.

În tabelul de mai jos sunt prezentate alocările financiare finale pentru instrumentul Next Generation EU:

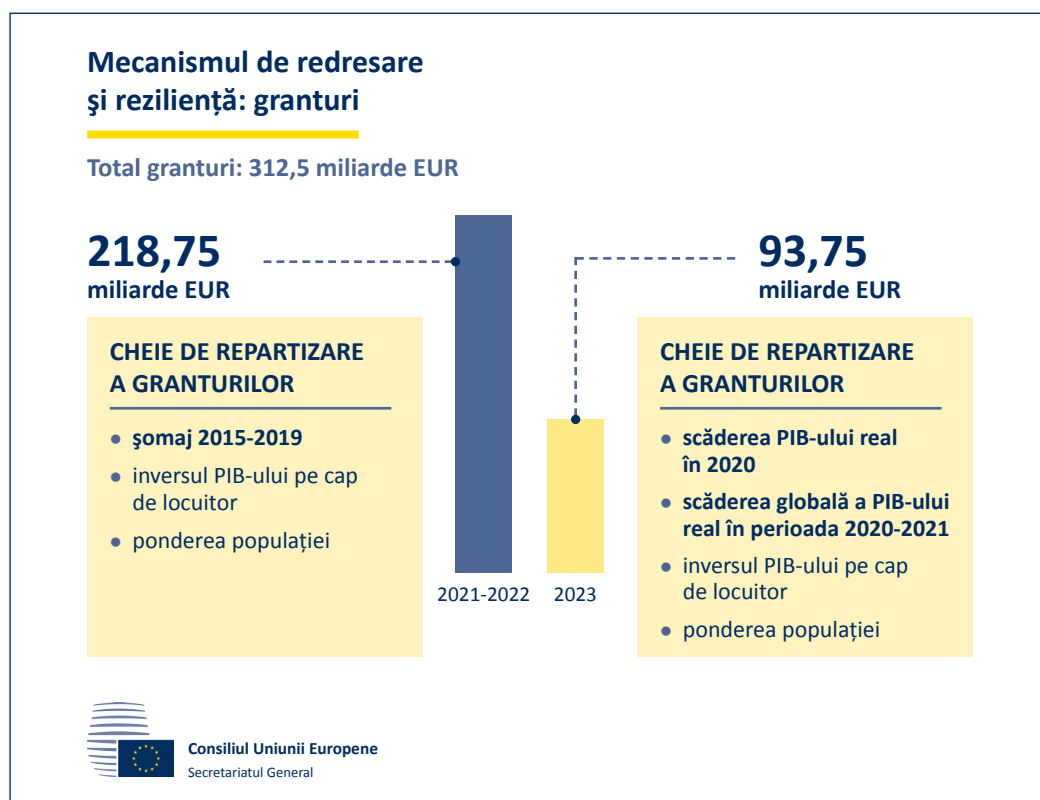
- miliarde euro -

Nr. crt.	Direcții	Alocări financiare
1.	Mecanismul de redresare și reziliență	672,50
2.	Asistența în materie de redresare pentru coeziune și teritoriile europene (REACT-UE)	47,50
3.	Programe consolidate de dezvoltare rurală	7,50
4.	Mecanismul consolidat pentru o tranziție justă	10,00
5.	Programul InvestEU consolidat	5,60
6.	Consolidarea rezervei rescEU	1,90
7.	Orizont Europa	5,00

Sursa: <https://www.consilium.europa.eu/media/45138/210720-euco-final-conclusions-ro.pdf>

Un prim aspect foarte important îl constituie faptul că o parte însemnată, mai precis 48%, din alocările financiare aferente instrumentului NGEU este pusă la dispoziția statelor membre sub forma unor împrumuturi și doar diferența de 390 de miliarde de euro reprezintă granturi.

Al doilea aspect important se referă la faptul că, inițial, la propunerea din mai a Comisiei, s-a stabilit repartizarea sumelor pe țări, însă la întrunirea din iulie, direcțiile și alocările bugetare, precum și modul de repartizare a sumelor s-au schimbat față de varianta inițială. Conform raportului privind concluziile întâlnirii din iulie 2020, sumele vor fi repartizate după criteriile specifice, așa cum este prezentat în figura de mai jos:

Sursa: <https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/ngeu-COVID-19-recovery-package/>

Cel de-al treilea aspect important se referă la faptul că sumele pot fi atrase în tranșe, și anume 70% în primii doi ani și 30% până la sfârșitul anului 2023. Un lucru pozitiv este acela că și în cazul instrumentului NGEU funcționează mecanismul prefinanțării și, cel mai probabil, aceasta va fi de 10% din valoarea grantului. Perioada de accesare a instrumentului NGEU este destul de scurtă, iar sumele sunt colosale, ceea ce face ca absorbția în totalitate a fondurilor să fie puțin probabilă. Un procent mai mare al prefinanțării ar putea duce la o rată de absorbție mult mai mare.

➔ **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2020, cadrul legal de accesare a granturilor în lupta cu pandemia de COVID-19 în România**

Impactul crizei sanitare s-a văzut în economie ulterior declanșării acesteia, iar Uniunea Europeană a luat măsuri de redresare a economiei prin instrumentul Next Generation EU, însă acesta va produce efecte începând cu anul 2021. Deoarece efectele crizei economice sunt deja prezente, statele lumii au trebuit să ia măsuri imediate. În acest context, România, cu aprobarea Comisiei Europene, a modificat acordul de parteneriat privind Programul operațional Competitivitate și a redistribuit sumele necheltuite la alte proiecte care să susțină economia și să limiteze consecințele crizei provocate de COVID-19.

Comisia Europeană a fost de acord cu propunerea României, astfel încât sumele disponibile din cadrul Programului operațional Competitivitate se vor acorda ca sprijin financiar IMM-urilor prin intermediul Ministerului Fondurilor Europene și al Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri în parteneriat cu Agenția pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Atragere de Investiții și Promovare a Exportului.

Ordinul ministrului fondurilor europene și al ministrului economiei, energiei și mediului de afaceri nr. 1.060/2.857/2020 pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat – Sprijin pentru IMM-uri în vederea depășirii crizei economice generate de pandemia de COVID-19 introduce o nouă axă de acțiune în cadrul Programului operațional Competitivitate, Axa prioritară 3 – Sprijinirea IMM-urilor ca reacție la pandemia de COVID-19.

Sprijinul financiar îmbracă trei forme, în funcție de mărimea solicitanților:

- microgranturi;
- granturi pentru capital de lucru;
- granturi pentru investiții în activități productive.

Deoarece de la începutul anului 2021 intră în vigoare instrumentul NGEU, aceste granturi pot fi accesate doar până la 31 decembrie 2020, cu condiția ca activitatea solicitanților să fi fost afectată de COVID-19.

Microgranturile pot fi accesate de beneficiarii care nu au niciun angajat și sunt în valoare de 2.000 de euro per beneficiar. Granturile pentru capital de lucru sunt acordate în funcție de cifra de afaceri aferentă anului 2019 a solicitanților, sunt condiționate de o cofinanțare din partea acestora de minimum 15% și au o valoare maximă de 150.000 de euro. Granturile pentru investiții în activități productive sunt condiționate de asigurarea unei cofinanțări de 15% pentru regiunile mai sărace și de 30% pentru beneficiarii din regiunea București-Ilfov și pot avea o valoare cuprinsă între 50.000 și 200.000 de euro.

Un aspect foarte important în accesarea granturilor este acela al certificatului de situații de urgență. Majoritatea societăților au obținut acest certificat la începutul pandemiei (martie-mai 2020), însă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene prevede expres că în vederea accesării grantului pentru capital de lucru este necesară deținerea unui certificat de situații de urgență eliberat în perioada 1 august – 15 septembrie 2020, chiar dacă se referă la datele financiare din perioada martie-mai 2020.

➔ Concluzii

Criza economică actuală este determinată de o criză sanitară persistentă ce influențează capitalul uman, fără a avea o predictibilitate. Cum spunea Say (1821), cei trei factori de producție – munca, capitalul și pământul – sunt motorul producerii de bunuri economice și, în consecință, de dezvoltare economică. Cum munca este factorul de legătură dintre capital și pământ, lipsa acesteia sau o diminuare a sa duce, în cel mai fericit caz, la o încetinire a economiei, dacă nu chiar la încetarea activității în anumite sectoare.

Criza economică precedentă ne-a învățat că a tăia din cheltuieli este o greșală, iar cel mai bun scenariu este stimularea economiei prin infuzia de lichidități. Acest lucru se dorește a se obține prin instrumentele puse la dispoziție de Uniunea Europeană, însă rezultatul nu poate fi anticipat, deoarece nu se poate întrevădea un orizont de timp pentru încetarea crizei sanitare.

Infuzia de lichidități în economie, precum și acordarea de facilități fiscale nu au făcut decât să „peticească” un sac care este șubred, deficitul economic fiind destul de ridicat și înainte de izbucnirea crizei economice, iar acum suntem în postura supraviețuirii atât fizice, cât și economice. „Peticul” reprezentat de fondurile europene este destul de mare, dar aplicarea lui este anevoioasă și posibil prea târzie. Economia suferă, firmele sunt la limita supraviețuirii și putem constata că, la șase luni de la izbucnirea crizei, instituțiile statului au reușit doar să lanseze spre consultare ghidurile de accesare a granturilor. Din experiențele anterioare, un proiect cu fonduri europene se implementează la un an de la aprobare, iar în contextul actual nu credem că există timpul necesar pentru supraviețuire.

Bibliografie

1. Browne, J., Johnson, P., Phillips, D. (2016), *The Budget of the European Union: A Guide*, Institute for Fiscal Studies, Londra.
2. Heibutzki, R. (2018), *What's the Difference Between a Grant & Subsidy?*, <https://smallbusiness.chron.com/whats-difference-between-grant-subsidy-39285.html>.
3. Say, J.-B. (1821), *A Treatise on Political Economy; or The Production, Distribution, and Consumption of Wealth*.
4. Ordinul ministrului fondurilor europene și al ministrului economiei, energiei și mediului de afaceri nr. 1.060/2.857/2020 pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat – Sprijin pentru IMM-uri în vederea depășirii crizei economice generate de pandemia de COVID-19, publicat în Monitorul Oficial nr. 835/11.09.2020.
5. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene, publicată în Monitorul Oficial nr. 705/06.08.2020.
6. https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/types-funding_ro
7. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_ro
8. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:442:FIN>
9. <https://www.consilium.europa.eu/media/45138/210720-euco-final-conclusions-ro.pdf>
10. <https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/ngeu-COVID-19-recovery-package/>
11. <https://www.fonduri-structurale.ro/next-generation-eu>